

jugozahodni steni, ki jo je v šestdesetih letih preplezal znameniti sir Edmund Hillary. Smer, ki sta jo imenovala po **Stanetu Belaku Šraufu**, je visoka dobrih 1600 metrov »in nedvomno zasluži najvišjo kompleksno oceno«, kot je napisal Furlan.

IZJAVA ELISABETH HAWLEY

Še nekatere zanimivosti o tej odpravi nam je osebno povedal Tomaž Humar, ki se je 16. maja iz čisto določene vzroka vrnil domov: »Ko sva z Vanjo preplezala steno in se vrnila v bazni tabor, sem se takoj naslednji dan sam odpravil v bazni tabor pod Everest, ker sem upal, da bo tam kdo imel satelitski telefon, s katerim bi lahko telefoniral domov. Našel sem takega človeka in od doma zvedel, da sem dobil sina Tomažka. Zdrvel sem nazaj v bazni tabor pod Ama Dablomom, se dogovoril z Vanjo in Zvonkom, pobral svojo opremo in oddviljal proti Katmanduju, kjer sem kupil vozovnico za prvo letalo proti Evropi in sem zdaj tukaj,« nam je pripovedoval v prostorih avtomobilskega servisa Debevc v Mengšu, ki je bil Humarjev generalni sponzor za to odpravo — »čeprav je na koncu koncev moj glavni sponzor vendarle žena Sergeja, ki mi je zdaj

poleg hčerke dala še sina, tako da bo odslej vsaj en Tomaž pogosteje doma«, kot je dejal junak Ama Dablama.

Ta čas, ko je čakal na letalo, se je med drugim oglasil pri miss **Elisabeth Hawley**, največji kronistki himalajskih dogajanj, ki že nekaj desetletij živi v Katmanduju. Veliki prijateljici slovenskih alpinistov, ki jih izredno ceni in najpogostejše slovenske obiskovalce Nepala tudi osebno zelo dobro pozna, je povedal, kaj sta z Vanjo preplezala, in gospodična Hawleyeva mu je v daljšem pogovoru (te časti pa ne nakloni prav vsakemu) dejala, da je to skoraj gotovo letošnji največji uspeh v Himalaji.

Spomnil se je tudi tragedij tistega tedna v Himalaji in še predvsem na Everestu. V baznem taboru pod Everestom je zvedel, da je Novozelanec Rob Hall pod vrhom najvišje gore sveta zvedel, da je dobil sina in da je iz snežnega viharja še enkrat telefoniral domov — da ga ne bo nikoli več...

Sicer pa je bilo na slovenski mini odpravi na Ama Dablom kar precej priložnosti za praznovanja: najprej je Zvonko Požgaj, prvi in najmlajši slovenski alpinist, ki je priplezal na drugo najvišjo goro sveta, na K2, pa je moral ta podvig plačati s hudimi omrzlinami in z invalidnostjo, zdaj pa je plezanje svojih kolegov tudi snemal iz baznega tabora, proslavljal 27. rojstni dan, nekaj dni pozneje je Vanja Furlan praznoval svoj 30. rojstni dan, naposled pa so morali zaliti še rojstvo Humarjevega prvega sina.

SLOVENSKE PLANINSKE POSTOJANKE SO RAZDELJENE V TRI KATEGORIJE

SKROMNOST V VISOKOGORSKIH KOČAH

V slovenskem gorskem svetu so planinske kočice razvrščene v tri kategorije, vsaka pa v dve podkategoriji, in sicer glede na to, kje stojijo, kakšna je dostopnost do njih, kako so opremljene, s kakšno hrano lahko postrežejo, kakšna je v njih glede na udobje možnost bivanja, kakšna je oskrbovanost, kakšna so ležišča in kako so odprte.

V prvi kategoriji so kočice, ki stojijo v visokogorju, do katerih je najmanj eno uro pešhoje, kjer sta preprosta hrana in opremljenost, kjer je glede na udobje možno bivanje do dveh dni, ki so neoskrbovane ali so oskrbovane le začasno, predvsem seveda poleti, in v katerih so pretežno skupna ležišča.

Kočice druge kategorije so izhodiščne kočice za visokogorje, do katerih je pozimi najmanj eno uro hoje, kjer je udobje kar primerno, ki so redno oskrbovane v določenih obdobjih in v katerih so prenočišča pretežno v sobah.

Planinske kočice tretje kategorije stojijo v sredogorju, imajo dolinski standard opremljenosti in prehrane, v njih je mogoče glede na udobje bivati dalj časa, oskrbovanost je v skladu s predpisi v dolini, v njih niti ni nujno, da so prenočišča, pozimi pa je do njih najmanj eno uro hoje.

STALIŠČA PZS

Predvsem sta za razvrstitve v kategorijo odločilna lokacija in dostopnost: planinske kočice v slovenskem visokogorju, se pravi v Julijskih Alpah, Kamniških in Savinjskih Alpah in Karavankah, so pomembne in zanimive za vse planince, medtem ko so po teh kriterijih planinske postojanke v sredogorju večinoma lokalnega pomena. Kar zadeva dostopnost do kočice, se šteje, da traja dostop do kočice več kot eno uro, če je višinska razlika med izhodiščem in planinsko kočico več kot 300 metrov ali vodoravna razdalja več kot štiri kilometre.

Kot so slovenski planinski gospodarstveniki doslej že večkrat poudarili, ponovili pa tudi na zadnjem srečanju zbora gospodarjev planinskih društev letošnjega 13. aprila v Pivovarni Union v Ljubljani, Planinska zveza Slovenije ne bo podpirala vlaganj v drago in zahtevno opremo planinskih koč 1. kategorije, medtem ko mora pri kočah 2. kategorije za upravičene naložbe v opremo sredstva preskrbeti lastnik, kar velja tudi za kočice 3. kategorije. PZS v kočah 1. kategorije tudi ne bo podpirala gradnje zahtevnih in dragih kuhinjskih naprav, s katerimi bi bilo mogoče pripravljati vsakršno hrano, ker to povzroča večje onesnaževanje vode in večjo porabo

energije. PZS bo v kočah 1. kategorije prav tako podpirala predvsem urejanje skupnih ležišč, v kočah 2. kategorije pa naj bi bilo zagotovljeno, da bo delež skupnih ležišč primeren glede na vlogo določene planinske postojanke. Skupna ležišča morajo biti po teh kriterijih urejena tako, da omogočajo prenočevanje velikega števila ljudi v skromnih, toda še vedno ustreznih razmerah.

KAM SODI KATERA KOČA

Poleg malone vseh bivakov in koč v visokogorju so v 1. a kategoriji slovenskih planinskih koč med drugim Krekova koča na Ratitovcu, Roblekov dom na Begunjščici, Koča na Kriški gori, Dom kokrškega odreda na Kališču, Zavetišče na Velikem Snežniku in Frischaufov dom na Okrešlju. V 1. b kategoriji sta le Koča pod Bogatinom in Koča na Klemenči jami. V celoti je v 1. kategoriji 38 planinskih koč.

V 2. kategoriji je 42 koč, od tega 26 v kategoriji 2 a, v kateri so med drugim Koča na Mangartskem sedlu, vse kočice na Vrščicu, Dom na Kofcah, na Peci, Uršlji gori, Poreznu, na Smrekovcu in Lubniku; v 2 b kategoriji so med drugim Dom Petra Skalarja na Kaninu, Kovinarska koča v Krmi, Blejska koča na Lipanci, Koča na Blegošu in Koča na (kobariškem) Stolu.

Kar 81 koč je v 3. kategoriji: v 3 a kategoriji med drugim Koča na Naravskih ledinah, Pirnatova koča na Javorniku, Tumova koča na Slavniku, Vojkova koča na Nanosu, Planinski dom na Kumu in Planinski dom na Mrzlici, v »najnižji« kategoriji pa so med drugim kot najvišja Koča na Pesku (1386 m) in kot najnižja Slavkov dom na Golem brdu (396 m), med njima pa tudi Planinski dom na Gori Oljki, Koča dr. Janeza Mencingerja, Dom na Boču, Tončkov dom na Lisci, Koča na Bohorju, Dom Vinka Padersiča na Gorjancih, Planinski dom na Mirni gori, Planinski dom na Sviščakah, Stjenkova koča na Trstelju in Koča na Krimu.

IZ ZBORNICA »VARNOST V GORAH«, KI SO GA PRIPRAVILI NA AVSTRIJSKEM ALPINFORUMU

GORSKE NESREČE STAROSTNIKOV

DDR. MARTIN BURTSCHER*

Gospoda Dr. Martina Burtscherja poznam iz časov, ko je bil predsednik Podkomisije za tehniko reševanja pri Mednarodni komisiji za reševanje v gorah (IKAR). Uvajal je nov način obdelave podatkov o gorskih nesrečah, pripomogel k sodobnemu spremljanju in vrednotenju nesreč in s tem tudi k večji možnosti preprečevanja le-teh. Prispevek izhaja iz razmišljanja o nesrečah v avstrijskih gorah. Te v marsičem, zlasti pa po številčnosti, niso primerljive z našimi, a vsebujejo tudi mnoge skupne zakonitosti. Ne nazadnje predstavljam ta prispevek zaradi zelo zanimivih in realnih nasvetov v prid preprečevanja nesreč z načrtnim športnim treningom.

UVOD

V strokovnih krogih se že dolga desetletja krešejo mnenja. Strokovnjaki se ne morejo odločiti, kako je z nevarnostjo pri hoji v gore. Je ta večja, ko se gornik postara? Je glavni vzrok mladostno nastopaštvo?

Že sama dolgoletna razprava kaže, s kako zelo mnogostransko problematiko imamo opravka. Po eni strani ni dvoma, da športna zmogljivost s starostjo pojema. Po drugi plati poznamo visoke dosežke starostnikov, katerim bi se lahko odkril marsikateri mladenič. Modro ravnanje starostnikov pripisujemo obilici njihovih življenjskih izkušenj, medtem ko je za viharništvo odraščajočih značilna naklonjenost tveganju.

Od tod ni težko priti do sklepa, da ni mogoče splošno veljavno odgovoriti na vprašanja, ki smo si ju zastavili v tem uvodu. Kaže, da bi morali probleme obravnavati od

primera do primera in tako temeljiteje oceniti razmere, saj so nam na voljo dolgoletne statistične analize.

POSTOPKI

Od leta 1986 dalje obdelujejo gorske nesreče v gorništvu podkovani delavci Avstrijskega Zveznega ministrstva za notranje zadeve s podatki z enotnega obrazca. Smrtne nesreče in nesreče, pri katerih pride do hujših poškodb, so zajete skoraj v celoti, nesreče z lahko poškodovanimi in nepoškodovanimi pa le deloma. Podatke hranijo v pomnilniku računalnika Odseka za zdravstvo pri Avstrijskem planinskem društvu, kjer jih ovrednotijo. Pregled aktivnih gornikov so pridobili z vseavstrijsko ljudsko anketo, z usmerjenimi poizvedbami 1989 in iz letne statistike Avstrijske trgovske zbornice o prevozih z železnico.

REZULTATI

V obdobju od leta 1986 do 1992 je za posledicami gorskih nesreč v Avstriji umrlo 656 Avstrijcev, starih 16 let in več. Tri četrtine jih je preminulo zaradi poškodb (TT), predvsem zaradi padcev. Četrtnina je umrla zaradi nenadne odpovedi srca (PT). Povprečno letno število mrtvih na 100.000 aktivnih v gorah je med 0,76 (smučanje na urejenih progah) in 6,77 (plezanje v skali in ledu).

Če nesreče podrobneje razčlenimo po starosti in spolu, se v razmerjih za pohodništvo, alpsko in turno smučanje pokaže podobna delitev.

Tveganje smrtne poškodbe se s starostjo opazno veča, vendar je pri ženskah izrazito manjše. Nenadna smrt zaradi odpovedi srca se skokovito poveča predvsem pri moških iz starostne skupine nad 59 let in po obsegu celo preseže smrtnost zaradi poškodb.

*Referat na posvetu "Alpinforum" Avstrijskega kuratorija za varstvo v gorah. Z vednostjo in soglasjem Kuratorja prevedel Pavle Šegula.